

arteveldehogeschool

LID VAN DE ASSOCIATIE UNIVERSITEIT GENT

Reviewrapport

THEMATISCHE REVIEW STUDENTENPARTICIPATIE

11 december 2019

Arteveldehogeschool

Campus Kantienberg | Voetweg 66 | 9000 Gent

Inhoud

1	SITUERING EN REVIEWCOMMISSIE	3
2	REVIEW STUDENTENPARTICIPATIE	4
2.1	Visie, strategie en beleid	4
2.2	Studentenvertegenwoordiging	4
2.3	Kwalitatieve studentenparticipatie	5
3	BESLUIT	8
3.1	Globale beoordeling	8
3.2	Sterke punten	8
3.3	Groeikansen	8
4	BIJLAGE	9

1 SITUERING EN REVIEWCOMMISSIE

In de periode 2015-2017 krijgen de instellingen hoger onderwijs zelf de kans krijgen om aan te tonen dat ze in staat zijn om de volledige verantwoordelijkheid op te nemen voor het borgen en verbeteren van de kwaliteit van hun opleidingen. Deze regie wordt bij de instellingsreview beoordeeld in de derde *'trail'*, de *'reviewtrail'* genoemd.

De hogeschool heeft een systeem van **thematische reviews** mee in haar regie opgenomen. Deze kunnen op vraag van de directie worden uitgevoerd met het oog op de inschatting van de implementatiegraad van een welbepaalde (onderwijs)beleidslijn of van het kwaliteitsniveau dat in de hogeschool wordt bereikt op een bepaald thema (bv. internationalisering in het curriculum). Dit rapport is de output van de eerste thematische review studentenparticipatie die aan de hogeschool werd uitgevoerd.

De review vond plaats op **24, 25 en 26 april 2019**.

De commissie, die hiertoe werd samengesteld bestaat uit **5 leden** en een notulant:

- Nik Heerens, voorzitter
- Manûshân Nesari, werkvelddeskundige
- Ben Windey, werkvelddeskundige
- Karen Vervaet, werkvelddeskundige
- Deniza Miftari, student-commissielid

Voor een korte beschrijving van hun CV, zie bijlage.

De reviewbronnen die door de commissie gebruikt worden, zijn:

- beleidsdocumenten die werden opgenomen in de informatiebundel voor de reviewcommissie
- kritische reflecties van de opleidingen/dienst

Er vond een mondelinge rapportering plaats op 26 april 2019 waarbij de opleidingen een eerste feedback van de commissie ontvingen. Deze resultaten van de thematische review worden ook publiek gemaakt.

De resultaten van de thematische review worden ook publiek gemaakt.

Elke opleiding/dienst zal met de feedback aan de slag gaan en hieruit verbeterinitiatieven afleiden. De registratie en opvolging van de implementatie van deze verbeterinitiatieven gebeurt in Akwaris door de opleiding/dienst.

2 REVIEW STUDENTENPARTICIPATIE

2.1 Visie, strategie en beleid

- *Wat is de visie en de strategie van waaruit de hogeschool en de opleidingen hun beleid op het vlak van studentenparticipatie vormgeeft?*

Op het vlak van **visie, strategie en beleid** kunnen we als commissie duidelijk stellen dat deze **helder en breed** gedragen is. We zien daarbij zeker ook ruimte voor eigen invulling in opleidingen, een kans die ook gegrepen werd door de instellingen die gehoord werden door de commissie.

Naar ons gevoel is dit alles echter minder actueel en dient deze op **regelmatige tijdstippen een update te krijgen**, anders bestaat het gevaar in het verlies van een kritische blik hierop. Het forum voor participatiecoaches is daarbij, volgens ons, een geschikt forum om deze levendigheid van de visie, strategie en beleid te waarborgen op voorwaarde dat hierbij ook studenten betrokken worden. Het is immers op deze manier, door alle partijen als gelijkwaardig te betrekken, dat men cocreatie in de praktijk brengt.

2.2 Studentenvertegenwoordiging

- *Hoe worden drempels weggewerkt die studenten ondervinden om een mandaat in studentenvertegenwoordiging op te nemen en een mandaat te blijven uitvoeren?*
- *Welke acties worden ondernomen om voldoende kandidaten te vinden voor de samenstelling van de studentenraden? Hoe wordt ervoor gezorgd dat de samenstelling ervan de diverse populatie van de studenten weerspiegelt?*
- *Hoe worden de verkiezingen voor de mandaten binnen de studentenraden georganiseerd, met het oog op het bereiken van een zo groot mogelijke groep studenten?*

Om de drempels weg te werken die studenten en studentenvertegenwoordigers ervaren, zijn er enkele faciliteiten binnen de hogeschool. Deze faciliteiten dienen ervoor te zorgen dat studentvertegenwoordigers de les niet moeten bijwonen tijdens een vergadering binnen hun mandaat.

Het valt de commissie wel op dat stuvers soms zelf **geen gebruik willen maken van deze faciliteiten**. Veel van hen willen geen voorkeursbehandeling of worden niet begrepen door hun docenten. Hieruit kunnen we concluderen dat docenten onvoldoende op de hoogte zijn van de inhoud van een mandaat als studentvertegenwoordiger en ze het nut niet inzien van deze faciliteiten. Wij vinden dat er daarom een inspanning moet komen om docenten mee te krijgen in het verhaal van studentparticipatie zodat deze faciliteiten als een vanzelfsprekendheid worden gezien en in een later stadium idealiter overbodig worden.

Binnen studentenparticipatie is diversiteit van groot belang voor zowel de hogeschool als de maatschappij. In de ideale wereld bestaat een studentenraad uit een heterogene groep van studenten met een verschillende achtergrond, seksuele geaardheid, genderidentiteit, fysieke en psychische mogelijkheden, huidskleur, etc. Niet voor de mooie foto's maar om elke stem van de student te horen. Studenten horen empowered te worden om met hun capaciteiten hun studies succesvol te volbrengen. Ieder van hen botst op andere struikelblokken naargelang hun mogelijkheden en beperkingen. Om als studentenraad elke student te vertegenwoordigen, moet iedereen een stoel aan de tafel krijgen.

We zien geen specifieke acties in het kader van **diversiteit**. De hogeschool zou kunnen denken aan ondersteuning van initiatieven voor bepaalde groepen, naast een **inclusieve aanpak**.

Het ondersteunen van verenigingen die een minderheidsgroep vormen aan de hogeschool is op zich al een erkenning van de diversiteit en kan gebruikt worden als eerste stap om tot een inclusief kader te komen.

Wij raden daarnaast ook aan om een **forum** te creëren waar **niet-stuvers** hun inbreng kunnen doen. Tijdens ons gesprek met deze studenten kwam enkele keren naar voor dat ze wel degelijk betrokken willen zijn bij het schoolgebeuren. Hetgeen hen weerhield, was het langdurige engagement die stuvers aangaan. Om deze groep te bereiken zouden open fora georganiseerd kunnen worden met gefilterde verslagen waar delicate onderwerpen niet gepubliceerd worden.

Wat betreft de verkiezingen zien we duidelijk een diversiteit aan verkiezingsbeleid tussen de opleidingen. Dat het zich op **opleidingsniveau** afspeelt, is zeer sterk en zelden gezien in Vlaanderen. Dit mag ook zeker verdergezet worden.

Niet altijd krijgen alle studenten de kans om te stemmen op wie hen vertegenwoordigt omdat ze niet weten dat er verkiezingen zijn. Indien dit wel zo zou zijn, zien we een positief effect op het vlak van bekendheid van de studentenraad naar medestudenten toe. Niet-stuvers weten vaak ook niet wie de stuvers zijn. Dat is problematisch aangezien stuvers de perfecte spreekbuis zijn voor de minder mondige student. **Hogeschoolbrede verkiezingen**, bekend gemaakt aan de hand van een doorgedreven communicatiecampagne, kunnen ervoor zorgen dat de studentenraad bekender wordt gemaakt. Studentvertegenwoordigers krijgen een gezicht én er is kans op meer kandidaatstellingen.

2.3 Kwalitatieve studentenparticipatie

- *Hoe worden de studentenvertegenwoordigers ondersteund?*
- *Hoe wordt ervoor gezorgd dat de thema's die aan bod komen voldoende aansluiten bij wat er leeft bij de studenten?*
- *Hoe wordt de autonomie van de studentenraden geborgd?*
- *Hoe wordt ervoor gezorgd dat de communicatie tussen de studentenraden en de grote groep studenten, de studentenraden en hogeschool, en de hogeschool en de grote groep studenten, efficiënt verloopt?*
- *Hoe wordt er gezorgd voor beleidscontinuïteit in het kader van het verloop van studentenvertegenwoordigers?*

Ondersteuning

Op het vlak van ondersteuning kunnen we niet anders dan de **vele participatiecoaches** op opleidingsniveau en hogeschoolbreed toejuichen. Deze mensen zijn van groot belang voor het slagen van studentenparticipatie. Het uitwisselen van good practices hogeschoolbreed wordt zeer gewaardeerd. Tijdens de gesprekken met stuvers kwam aan bod dat de participatiecoach enorm gewaardeerd is op een vergadering. Ze fungeren als brug en spreekbuis en worden dan daartoe expliciet uitgenodigd. Door hun nauwe band met de opleiding zijn ze ook goed geïnformeerd over de noodzaken en belangen die de studentenvertegenwoordigers aankaarten.

Opvallend was echter wel dat veel initiatieven tegelijkertijd los van elkaar worden georganiseerd. Hier zijn we van mening dat er winst geboekt kan worden door met **opleidingen** samen iets te doen en elkaar te **versterken**. Studentenraden kunnen hiervoor **samenwerken**.

Binnen de instelling is er ruimte voor afstemming en leren van elkaar, maar het kan boeiend zijn om eens over het muurtje heen te kijken bij andere instellingen in binnen- en buitenland. De commissie wil dan ook aanmoedigen om te blijven inzetten op **vertegenwoordiging** in de **regionale** en **nationale studentenraden**: onze eigen ervaring leert dat hierdoor een wenselijke **kruisbestuiving** ontstaat tussen hogescholen en met universiteiten.

Het statuut en de **faciliteiten** worden aanzien als een ondersteuning, maar worden in onze ogen **te weinig gebruikt** en soms stellen we hier te weinig draagvlak voor vast. In de enquête gaf ook bijna 40% van de bevroegde studentenvertegenwoordigers aan getwijfeld te hebben om het mandaat op te nemen doordat ze niet zeker waren of het combineerbaar was met de studies. Een goede balans moet gevonden worden tussen het bijwonen van de studies en de vrijwillige inzet voor studentenparticipatie, het inzetten van het statuut is hierin onvermijdelijk.

De commissie heeft tijdens de gesprekken het **concept** van het **opleidingsonderdeel studentenparticipatie** ter sprake gebracht. Hierop kwam er een gemengd antwoord – zowel van studenten, als van docenten – waarbij men vooral vragen heeft omtrent de meerwaarde van het verankeren in een opleidingsonderdeel. De commissie is van mening dat indien Arteveldehogeschool volgens haar beleidsplan in de toekomst het onderwijs competentiegericht zou maken, er argumenten te vinden zijn om studentenparticipatie te verankeren in een opleidingsonderdeel. Een mogelijke piste die bewandeld kan worden is om het **opleidingsonderdeel buiten de 180 studiepunten** als optioneel vak te laten opnemen, wat zonder impact op het curriculum alsnog een **validatie** van de inzet kan geven.

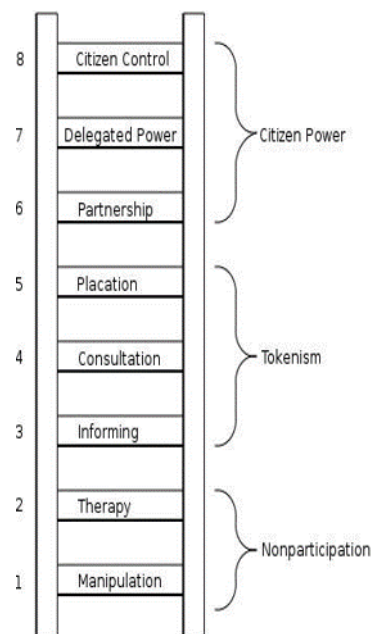
Een aanbeveling die wij willen doen is het **train-the-trainer concept**. De stuvers die wij bevroegen, gaven aan de **soft skills** die noodzakelijk zijn voor hun mandaat bij aanvang niet (voldoende) te bezitten. Hiervoor zouden trainingen of workshops gegeven kunnen worden door (oud-)stuvers die al meer dan een jaar ervaring hebben. Ook vragen wij bijzondere aandacht voor voorzitters, penningmeesters en communicatieverantwoordelijken. Deze stuvers dragen een grotere mate van verantwoordelijkheid en dienen het overzicht te kunnen bewaren. Het uitwisselen van ervaringen met doorwinterde stuvers biedt hen een goede ondersteuning.

Een andere vorm van ondersteuning die wij waarderen, is de **financiële ondersteuning** die de hogeschool biedt aan de studentenraden. We merkten wel dat de studentenvertegenwoordigers hier niet autonoom mee kunnen werken. We willen in het kader van het competentiegericht leren benadrukken dat (beperkte) financiële autonomie de studentenvertegenwoordigers versterkt in hun functie. Begeleiding in dit gegeven zal ongetwijfeld noodzakelijk zijn, maar een verschuiving van het **beslissingsrecht** richting de **student** is wenselijk.

Betrokkenheid thema's

Vastgesteld wordt dat het van de opleiding afhangt welke thema's aan bod komen binnen de studentenvertegenwoordiging. Als een thema dan aan bod komt zien we eerder een reactieve houding in plaats van een proactieve houding. De studenten voelen zich vaak meer behandeld als een feedbackgever, niet echt als een partner voor een gesprek (cf. **participatieladder**). Dit zou het idee van schijnparticipatie kunnen opwekken en ervoor zorgen dat stuvers zich niet serieus genomen voelen.

Studentenvertegenwoordigers moeten groeien in dit proces, zowel in de onderwerpen waarover ze kunnen en willen meepraten, als in de kwaliteit van de adviezen die gegeven worden. De instelling kan hier een ondersteunende rol in nemen in de vorm van participatiecoaches die stuvers uitdagen om **proactief actie te nemen**.

Autonomie

We zien een **hoge autonomie** waarbij de studentenvertegenwoordigers in staat zijn om zelf de agenda te bepalen. De aanwezigheid van een participatiecoach kan hen daarbij helpen door ondersteuning te bieden. De commissie wil er wel op wijzen dat dit een **gevaar** kan betekenen in de participatiecoach te veel gaat sturen in plaats van steunen. Geef studentenvertegenwoordigers dan ook de kans om achter gesloten deuren te vergaderen, zonder de aanwezigheid van de participatiecoach, indien dit gevraagd zou worden in de toekomst.

Communicatie

Dit punt werd door quasi alle gesprekspartners aangehaald als een groot **werkpunt**. Als commissie kunnen we niet anders dan dit bevestigen. Al willen we hierbij wijzen op onze eigen ervaringen en geleerde lessen.

Er moet veel meer gecommuniceerd worden over de **realisaties** van de **studentenvertegenwoordigers**. Vanuit de gesprekken met stuvers kwam enkele keren aan bod dat de waardering en inleving van medestudenten beter kan. Dit werd ook bevestigd door de enquête waaruit blijkt dat tot 53% van de studentenvertegenwoordigers ontevreden is over het niveau van interesse bij medestudenten. Dit zou een gevolg kunnen zijn van gebrek aan communicatie.

Zonder een doorgedreven aandacht voor communicatie weten studenten niet wat er in vergaderingen besproken of beslist wordt. De participatiecoach zou in overleg met stuvers kunnen nadenken over een **gepaste manier en gepast kanaal van communiceren**. Een muur waar veel passage is met 'You asked – We did' zou een mogelijke piste kunnen zijn.

Daarnaast zou ook de **kwaliteit** van die communicatie beter kunnen. Men zou kunnen overwegen om een vorming op te zetten omtrent adequate communicatie. Niet enkel inzetten op **digitale** communicatie (bv. een chatbox waar studenten terecht kunnen met klachten op vragen), maar **fysiek** rondgaan in leslokalen en studenten persoonlijk aanspreken blijft een grote impact hebben.

Het is volgens de commissie belangrijk om goed af te spreken wie verantwoordelijk is voor de communicatiestromen. Stuvers kunnen hiervoor begeleiding en ondersteuning vragen aan communicatiepersoneel binnen de hogeschool zelf, waarbij een blijvende wisselwerking tussen de betrokken partijen wenselijk is.

Beleidscontinuïteit

Continuïteit binnen studentenparticipatie is overal en altijd een moeilijke opdracht. Vooral bij bacheloropleidingen die maar drie of vier jaar duren. We zien binnen de hogeschool dat veel van die **continuïteit** teruggevonden kan worden bij de **participatiecoaches**. We raden hierbij aan om meer overdracht te voorzien van laatstejaarsstudentenvertegenwoordigers naar nieuwe studentenvertegenwoordigers. Het werken met een **vormingspool** van oud-studentenvertegenwoordigers is een concrete mogelijkheid. Dit kan een meerwaarde betekenen binnen de opleidingen, maar ook op een hogeschoolbreed niveau.

3 **BESLUIT**

3.1 **Globale beoordeling**

Arteveldehogeschool staat er wat betreft studentenparticipatie sterk voor. Een overdachte visie, strategie, beleid én praktijk wat betreft studentenparticipatie zijn duidelijk aanwezig en gedragen in alle lagen van de hogeschool. Dit laat zich heel duidelijk zien door zoveel participatiecoaches binnen alle opleidingen en hogeschoolbreed. Het enthousiasme van de studentenvertegenwoordigers die we hebben ontmoet, is groot en tekenend voor die gedragen visie, strategie, beleid én praktijk.

3.2 **Sterke punten**

- Doordachte visie, strategie, beleid en praktijk inzake studentenparticipatie
- Faciliteiten en statuut om drempels weg te werken
- Financiële ondersteuning
- Participatiecoaches in iedere opleiding en hogeschoolbreed
- Forum studentenparticipatie
- Thematische review Studentparticipatie

3.3 **Groeikansen**

- Up-to-date houden van de visie, strategie, beleid en praktijk door het hanteren van een kritische blik en dit samen met studenten
- Gebruik van faciliteiten stimuleren bij de studenten en draagvlak creëren bij docenten
- Fora waar niet-stuvers hun inbreng kunnen doen
- Voluit inzetten op diversiteit binnen studentenparticipatie via doelgroepgerichte acties en inclusie
- Verkiezingen organiseren zodanig dat iedere student een stem kan uitbrengen en iedere student zich kandidaat kan stellen als studentenvertegenwoordiger
- De principes van competentiegericht onderwijs toepassen op visie, strategie, beleid en praktijk van studentenparticipatie
- Grotere financiële autonomie voor de studentenraden
- Studenten(vertegenwoordigers) meer zien als partners en dus als gelijkwaardig
- Inzetten op transparantie en communicatie naar de achterban toe

4 BIJLAGE

Korte beschrijving van het CV van de commissieleden:

Nik Heerens, behaalde in 2002 een Master of Science in Rural Development aan de universiteit van Wageningen, Nederland. Hij deed voordien stage aan de Nanjing University and Jianxi Province, P.R. China, en was tevens Erasmusstudent in Montpellier, Frankrijk. Sinds 2018 is hij werkzaam als International Programmes Manager in Signal, het Verenigd Koninkrijk, en sinds 2012 is hij lid van het bestuur van het Vlaams kwaliteitsagentschap VLUHR, de Vlaamse Universiteiten en Hogescholen Raad, België. Verder werkt hij nog als onafhankelijke consultant (bv. voor de Plymouth University, combined Universities in Cornwall, Flanders Knowledge Area, Japanese QA agency NIAD-UE, French Ministry of Education/Europe Asia Meeting, EUA- SPHERE, Eurashe, Education International, UNESCO (regional office Senegal)).

Manûshân Nesari is een Bachelor in het secundair onderwijs. Naast zijn studies was hij voorzitter van de Overkoepelende StudentenRaad KHLeuven en was hij actief binnen de Leuvense Studentenraad LOKO. Zijn professionele loopbaan begon hij bij LOKO als projectmedewerker onderwijs en vorming. In 2011 kwam hij opnieuw terecht bij de KHLeuven als beleidsmedewerker studentenvoorzieningen. Vandaag de dag is hij coördinator van de dienst studentenvoorzieningen van UC Leuven – Limburg.

Ben Windey is oud-voorzitter van de Algemene Studentenraad AP Hogeschool (ASAP), waar hij in 2018 afstudeerde als Bachelor in de Integrale Veiligheid. Hierdoor kreeg hij de kans deel te nemen aan de Instellingsreview van de hogeschool, verschillende audits van zijn eigen opleiding en congressen m.b.t. studentenparticipatie in Slovenië en Schotland. Tijdens zijn studies vertegenwoordigde hij de ASAP bij verschillende partners op lokaal en nationaal niveau, waaronder het Antwerps Studentenoverleg (ASO) en de Vlaamse Vereniging van Studenten (VVS). Binnen VVS vervulde hij o.a. de rollen van Rapporteur van de Werkgroep Bijsturing en Lid van het Intern Audit Comité. Momenteel is hij tewerkgesteld als QHSE-S Engineer bij een internationale speler in de baggersector en studeert hij een Postgraduaat Rampenmanagement aan de Universiteit Antwerpen.

Karen Vervaet, behaalde haar masterdiploma Geschiedenis aan de Universiteit Gent in 2016. Vervolgens besloot ze de interuniversitaire masteropleiding Gender en Diversiteit aan te vangen om haar interesse in gender, seksuele en maatschappelijke diversiteit te voeden. In februari 2018 stak ze haar tweede diploma op zak. Sinds augustus 2018 werkt ze als stafmedewerker Participatie, Vormingen en Internationaal voor de Vlaamse Vereniging van Studenten, de koepelorganisatie van studentenraden in Vlaanderen en Brussel.

Deniza Miftari is derdejaarsstudent Sociaal Cultureel Werk aan de VIVES Hogeschool. Ze is geboren in Kosovo en op haar drie jaar gevlucht naar België omwille van de oorlog. Dit onrecht heeft zich vertaald in verschillende engagementen. Voor haar is inspraak en vertegenwoordiging zeer belangrijk. Dit kan gaan over jongeren, mensen met een beperking, mensen met een migratieachtergrond, senioren, vrouwen, etc. Daarom richtte ze Diversa op: een praatgroep door een voor jonge vrouwen met migratieachtergrond waar ze het vooral hebben over thema's waar thuis niet over gesproken kan of mag worden. Ook studentparticipatie draagt ze hoog in het vaandel. Zo is ze voorzitter van de studentenraad van VIVES Hogeschool, is ze lid van de Academische Raad en de lokale studentenraad van Sociaal Agogisch Werk. In 2018 zetelde ze reeds in de auditcommissie van Toegepaste Informatica van VIVES zelf. Hoewel ze weinig van de opleiding kende, vond ze het een heel leerrijke ervaring en meerwaarde voor haar studieloopbaan.